

Gratia

Gratia nisi gratis est, non est gratia
"Om nåden inte är gratis, är det ingen nåd"
Augustinus

Kyrkoblاد – Evangelisk – lutherska bekännelsekyrkan
Kirkeblad – Den Evangelisk lutherske bekjennelseskirke
Nr 4. 2010 årgang.14

Paris Louvre- Foto: GAHj

GRATIA

Utgis av:
Den Evangelisk
Lutherske Bekjennelseskirke/
Evangelisk-lutherska bekännelsekyrkan

Ansv.red.Gunnar Edwardsson,
Redaksjonssekretær:
Gunnar Hjorthaug
gunnar.hjorthaug@tele2.no

Kirkestyret:

Asbjørn Hjorthaug, formann/ordf.
Gunnar Edwardsson, sekr./sekr
Jan-Erik Andersson, kasserer/kassör
Tlf: 0431/430165,
Åke Malander.
Nils Svensson.
Kirkestyrets adr: Rugdeveien 3
N-1823 Knapstad. Tlf/fax: 69 92 11 32
Kyrkans sv. bankgironr 5633-5136
Kirkens no.bankkontonr.
1135.10.53102

Menigheter/Församlingar:

S:t Matteus ev luth förs., Uppsala

Kh Åke Malander,
Åkerlänna 40
S-743 71Björklinge,
Tlf/fax 018/356140/356235
ake.malander@telia.com

S:t Johannes ev luth förs., Yxenhult

Kh Gunnar Edwardsson,
Fågelsångsv.14
S-341 31 Ljungby,
Tlf/fax 0372/62952
gedwardsson@telia.com

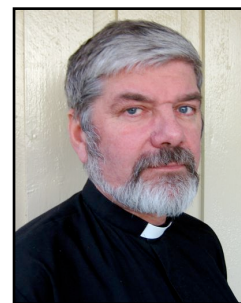
S:t Andreas ev.luth förs., Skellefteå

Kh Gunnar Byström,
Fäbodgatan 34, S-931 56 Skellefteå,
Tlf/fax 0910/35008
bystrom@torpet.ac

Den lutherske menighet, Knapstad

Mprest Asbjørn Hjorthaug
Rugdeveien.3 N-1823 Knapstad
Tlf/fax 69 92 11 32
asbj.hjorthaug@c2i.net

Herren er nær

Gled dere i Herren alltid! Igjen vil jeg si: Gled dere! 5 La alle mennesker få merke at dere er vennlige. Herren er nær! 6 Vær ikke bekymret for noe! Men la alt som ligger dere på hjertet, komme fram for Gud i bønn og påkallelse med takk! 7 Og Guds fred, som overgår all forstand, skal bevare deres hjerter og tanker i Kristus Jesus. Fil 4,4-7

Dette er fra epistelteksten på 4.s.i advent. Vi er så nær opptil jul som vi kan komme. Apostelen oppfordrer oss: "Gled dere i Herren alltid - Gled dere." Herren er nær og vi har all grunn til å glede oss. Gud kom til oss og ble menneske. Han tok på seg alle våre synder, alle våre bekymringer, alle våre sorger, alle våre anfektelser.. og gav oss friheten og gleden.

Dette er den rette innstilling å feire jul med. Vi kan få legge alt i Guds hånd. Det må da være dette vi som kristne legger i uttrykket "fredelig jul".

"Og, Guds fred som overgår all forstand, skal bevare deres hjerter og tanker i Kristus Jesus."

Hva slags fred snakker vi om? Guds fred er vissheten om at jeg er frikjent for Gud og at mine synder ikke kan fordømme meg. Denne freden er vissheten om at jeg for Jesu skyld eier syndenes forlatelse og evig liv. Det er vissheten om at det er ingen fordømmelse for den som er i Jesus Kristus. Alt dette har jeg og eier jeg. Er det noe rart at gleden kommer? Når julen nærmer seg er Herren nær på en spesiell måte. Det var dette englene sang om:

Men engelen sa til dem: "Frykt ikke! Jeg kommer til dere med bud om en stor glede, en glede for hele folket: I dag er det født dere en frelser i Davids by; han er Kristus, Herren. Luk 2,10

Det er ingen grunn til frykt og bekymringer. Slipp løs gleden. Vår Herre og Frelser er oss nær. Freden er det å eie syndenes forlatelse, og gleden er frukten av evangeliet.

Herren er nær- fordi ordet er oss nær. Jesus er der noen samles med Guds ord..

Tenk ikke med deg selv: Hvem skal fare opp til himmelen? det vil si for å hente Kristus ned eller: Hvem skal stige ned i avgrunnen? det vil si for å hente Kristus opp fra de døde. Men hva sier den? Ordet er deg nær, i din munn og i ditt hjerte. Det er troens ord, det som vi forkynner.. Rom 10,6 ff..

Brorson sier det slik:

*Mitt hjerte alltid vanker i Jesu føderum,
Der samles mine tanker som i sin hovedsum.
Der er min lengsel hjemme, Der har min tro sin skatt;
Jeg kan deg aldri glemme, Velsignet julenatt!
Men under uten like, Hvor kan jeg vel forstå
At Gud av himmerike I stallen ligge må !
At himlens fryd og ære, Det levende Guds ord
Skal så foraktet være På denne arme jord !*

Fredelig og velsignet jul til dere alle.

Asbjørn Hjorthaug

Född av jungfrun Maria

Några högst personliga reflexioner i juletid:

I trosbekännelsen, såväl i den apostoliska som i den nicenska, bekänner vi att Jesus Kristus, vår och hela världens Frälsare är född av en jungfru, utan någons medverkan, ”avlad av den Helige Ande”. Vår Frälsares övernaturliga börd är alltså en väsentlig beståndsdel i den kristna tron. Men vad är, vad betyder och innebär detta som vi kallar jungfrufödelsen?

Låt oss då först av allt slå fast att läran om jungfrufödelsen handlar om Jesu person och endast indirekt om hans mor. Att hans tillblivelse inte sker efter skapelsens normala ordning det betygar evangelisterna och det förkunnas även av Mose och profeterna.

Det är tre gammaltestamentliga ställen.

I 1 Mos. 3 möter vi syndafallet och dess följder för människan. Men där möter vi även det s.k. protoevangeliet, det första evangeliet. Den onda makt som kommit in i människosläktet ska brytas genom ”kvinnans säd”, det sägs inte till Adam: genom din säd, genom mannens säd. Ska han som ska krossa ormens huvud till

priset av sitt eget liv komma in i världen endast genom den kvinnliga sidan? Människosläktet kunde inte själv frambringa någon som skulle kunna bota den skada som åstadkommits, men Gud utlovar här att *en* ska komma som ska befria människan från ormens heravälde, och han är inte Adams son utan ”kvinnans säd”.

Hos profeten Mika har vi kapitel 5 en märklig profetia. Från det ringa Betlehem ska det komma *”en som skall härska i Israel”*. Att det inte bara är en ny kung i vanlig mening framgår av hans märkliga egenskaper: *”Hans ursprung är före tiden, från evigbetens dagar”*. Var och en av oss människor har vårt ursprung från det ögonblick då vi blev

däremot är av evighet, men han ska likväl födas hit till jorden av en kvinna och bli en människa. Profeten ser fram emot *”den tid då hon som skall föda har fött”*. På modersidan föds han i Betlehem av en utvald kvinna, ”hon som ska föda”, på fadersidan däremot är han till redan av evighet; han fanns till långt innan hans mor blev född.

Jesaja 7:14. Det tredje stället jag tänker på är, kanske inte oväntat. *”Därför skall Herren själv ge er ett tecken: Se, jungfrun skall bli havande och föda en son och hon ska ge honom namnet Immanuel.”* Men i den svenska kyrkobibeln av år 1917 liksom i

Bibel 2000 står det istället för jungfrun ”den unga kvinnan”. Man tycks mena att det ord Jesaja använder inte betyder en jungfru utan en ung kvinna i största allmänhet. Denna nya översättning har väckt känslor, starka känslor. Man har talat om falsk lära och ett förnekande av vår Frälsares övernaturliga börd. Ja det finns all orsak att reagera, men inte att överreagera. Vad är det profeten vill säga? *”Lyssna nu, ni av Davids hus”*, Immanuel-sprofetian riktar sig inte bara till Ahas kungahus på 700-talet f. Kr. utan till hela Davids hus (Davids fallna hydda som ska återupprättas, Amos 9). Ett tecken ska ges, något förunderligt, något som inte går spårlost förbi, och tecknet är en märklig graviditet och födelse och ett märkligt barn som ska bära namnet *Gud med oss*. Hans namn ska även vara

Roma -Santa Prassede Foto: GAHj

till i vår moders liv, denne person

Under, Rådgivare, Mäktig Gud, Evig Fader, Fridsfurste och han är även telningen från Isais avhuggna

stam.

Kan tecknet, detta barns födelse, verkligen avse något så trivialt som att en ung kvinna i kungahuset föder en son och att det därmed inte alls avsåge någon jungfrufödelse? När man fråns håll ivrigt och med rätta förespråkar översättningen ”jungfrun”, så undras mig ändå om inte själva diskussionen är lite bakvänd. Frågan borde väl inte vara huruvida ordet måste betyda jungfru, den borde väl snarare vara om innebörden jungfru finns med i ordets normala betydelse. Om så är fallet (vilket väl ingen torde förneka) då ter det sig ju som självklart att det är i den meningen och med den betydelsen som Jesaja använder ordet, och då blir det verkligen ett tecken, ett underbart tecken från Herren. Septuaginta (LXX), den gamla, förkristna grekiska översättningen av Gamla testamentet, översätter också med ordet jungfru inte med ett närliggande ord som betecknar en ung kvinna hon må vara gift eller ogift.

Innan vi lämnar Jesaja ska det slås fast att vår kristna förståelse av Immanuel- profetian egentligen inte vilar på någon rent språklig utredning utan på att Nya testamentet klart och tydligt säger att i och med Jesu födelse av jungfrun Maria uppfylldes dessa Jesajas ord. Den som framhårdar i att översätta med ”den unga kvinnan” har Skriften emot sig, men den översättningen kan likväl aldrig rubba läran om jungfrufödelsen, vilket visar sig när vi går över till Nya testamentet. Kanske ska det också sägas att den nya översättningen här nog inte riktar sig mot jungfrufödelsen som sådan (den tror man i regel ändå inte på), utan det man är angelägen om är att profetiska utsagor inte ska handla om Jesus Kristus utan om något i profetens samtid; Nya testamentet läser in i Gamla testamentet något som från början inte fanns där och omtolkar, för att inte säga feltolkar Gamla testamentet. Modern teologi gör i stor utsträckning

gemensam sak med judendomen och menar att Nya testamentet inte är den rätta utläggningen av Gamla testamentet.

Nya testamentet

Låt oss nu gå till evangelierna, Matteus och Lukas, och se hur det gick till, detta som profeterna har förkunnat århundraden i förväg. Visst var det ”en ung kvinna”, det var inte som med Abraham och Sara, men det avgörande är att det var en jungfru som blev havande och födde Världens Frälsare. Födelseberättelserna återger en övernaturlig tilldragelse men berättar ändå märkligt nyktert och sakligt utan någon likhet med hedniska födelsemyter och även utan all jungfrumystik.

På ängeln Gabriels förunderliga budskap svarar Maria, förmodligen med undran och bävan: *”Hur ska detta ske? Ingen man har rört mig”*. Svaret på denna undran blev: *”Den Helige Ande ska komma över dig, och den Högstes kraft ska vila över dig. Därför ska också barnet kallas heligt och Guds Son”*. Och hos Matteus läser vi: *”Innan de hade kommit tillsammans visade det sig att hon var havande genom den Helige Ande”*. Detta är betydelsen och innebörden av jungfrufödelsen.

Nu är jungfrun havande, hon bär på ett människofoster som blivit till i ett bestämt ögonblick men som samtidigt är en evig Gudsperson som var till före tidsåldrarnas begynnelse. Nu har det ofattbara undret skett: Ordet har blivit kött, Gud har blivit människa – *Gud med oss, Immanuel*. Vad som därefter händer, vad som sker nio månader senare vid födelsen i Betlehem och hur det förhåller sig med hennes fortsatta äktenskap med Josef, det ligger strängt taget utanför läran om jungfrufödelsen. Undret skedde redan i Nasaret inte först i Betlehem. Det har växt fram mycket tankar och föreställningar, spekulationer och fantasier om hur det kan ha gått till vid födelsen och om och hur länge Maria förblev jungfru. Allt

sådant kan och bör vi lämna därhän; Skriften fäster inget avseende vid detta, och utöver vad skrivet är ska vi inte gå.

Det behövs inga extra tecken och under för att understryka jungfrufödelsen. Två ting vet vi dock: det förekom inget samliv under hennes graviditet, och beträffande nedkomsten står det skrivet: *”Hon födde sin förstfödde son och lindade honom och lade honom i en kerubba”* – inte ett ord om något extraordinärt!

Nej, Skriftens vittnesbörd är snarare tvärtom. Han som steg ned från himmelen och blev vår broder, han fick redan från sin första stund på jorden dela våra villkor och födas och lindas som vi andra. Men i ett avseende händer något unikt: himmelens änglar jublar och lovsjunger honom. Hans födelse, som till det yttre är lik vår, är ändå unik. Genom vår födelse fördes synden vidare här på jorden, genom hans födelse kom frid på jorden och Guds välbehag till oss människor. Som sann människa, född av jungfrun Maria på kejsar Augustus tid, kunde han vara vår ställföreträdare och lida och dö för våra synder, och syndens lön är ju döden. Som sann Gud, Guds evige Son född av Fadern före all tid, kunde han försona hela världens synd och avvända vredesdomen och i stället föra livets evangelium till oss arma syndare. ”Det som lagen, försvagad genom köttet, inte förmådde, det gjorde Gud. Genom att sända sin Son i syndigt köttets gestalt, och för syndens skull, fördömde han synden i köttet.”

En jungfru födde ett barn idag, Och det skall vi prisa och ära. I honom har Gud ett gott behag, Befaller oss höra hans lära. Och om det barnet ej var fött, Var mänska hade evigt dött, Nu är vi frälsta alla. Pris vare dig, o Jesu Krist, Du som oss frälst från satans list, Med dödens bittra galla.
(Luthersk Psalmbok 858)

Åke Malander

Åtta saligheter

(Andaktsserie över Matt 5:1-12)

V. ”Saliga är de barmhärtinga, ty de skall få barmhärtinghet.”

Var finns barmhärtinghetens källa? Ja, inte i någon människa, ty också de saliga är syndare. Men vår Frälsare ger svaret: ”Var barmhärtinga som er Fader är barmhärting”. ”Och HERREN gick förbi honom där han stod och ropade:”HERREN! HERREN!- en Gud, barmhärting och nådig, sen till vrede och stor i nåd och sanning, som bevarar nåd mot tusenden...”/2Mos 34:6 – Vem var denne som Herren gick förbi, jo, Mose. Herren själv.

Var och är barmhärting **inte bara mot dig**, utan mot t u s e n d e n... - Alltså även mot de fattiga syndare som HAN här kallar ’Saliga’!

Aposteln Petrus frågade Jesus: ”Hur ofta skall jag förlåta min broder, när han syndar mot mig?” ”Upp till sju gånger...” - Han tyckte nog själv att han tog i ordentligt... Men Jesus svarade: ”Jag säger dig: inte sju gånger utan sjuttio gånger sju gånger”./ Mt 18:22 – Ja vem av apostlarna fick springa oftare till sin Mästare och be om förlåtelse än Petrus?...Och vem av oss andra i Herrens syndarekyrka måste inte springa samma väg, varje dag, ofta, ofta... - Och de heliga i Efesusförsamlingen, varför behövde de förmaningen: ”Var barmhärtinga och förlåt varandra, såsom Gud i Kristus förlåtit er”./Ef 4:32, om Herren inte i sin kärlek sett att alla där behövde höra detta, och handla därefter!

Därför ger vår Frälsare oss liknelsen om en konung, som höll räkenskap med sina tjänare. En av dem var skyldig honom tiotusen talenter.- En summa som skulle kräva flera liv för att kunna arbeta ihop. - Då han inte

kunde betala befallde hans herre att han själv, hans familj och allt han ägde skulle säljas – Då föll tjänaren ner och bönföll honom och sa:” Herre, ha tålmod med mig så skall jag betala dig allt.”- Då förbarmade sig hans herre

Paris-Louvre: Jesus og Peter Foto:GAHj

över tjänaren, efterskänkte skulden och lät honom gå.

Men när samme tjänare mötte en kamrat som var skyldig honom en struntsumma, tog han strupgrepp på honom och sa:”Betala vad du är skyldig!” Då han inte kunde, blev han kastad i fängelse. Konungen fick höra om detta, kallade han till sig den skyldige och sa: ”Du onde tjänare, allt vad du var skyldig efterskänkte jag dig då du bad mig. Borde inte också du ha förbarmat dig över din medtjänare, liksom jag förbarmade mig över dig. Och hans herre ... överlämnade honom åt bödlarna till dess allt blev betalt.... - Så skall också min himmelske Fader göra med er, om ni inte av hjärtat

förlåter var och en sin broder.”/ Matt.18:23-35

Detta är en allvarlig påminnelse av vår Frälsare, som en dag skall hålla räkenskap med var och en av oss! – Se denna liknelse och Jesu ORD i ljuset av: ”Döm inte, så blir ni inte dömda, förlåt, så skall ni få förlåtelse”!./ Lk 6:37 / Läs även Jes.54: 5 – 10/

GUDS Barmhärtinghet är såsom väldiga hav. Det är genom sin Nåds och Barmhärtinghets predikan om Sonen, och tron på honom, som Jesus själv i Ord och gärningar är Den barmhärtinge Samariten. Han själv uppsöker dig, böjer knä vid din sida, tvättar dina sår och förbinder dem med sin läkedoms Evangelium!

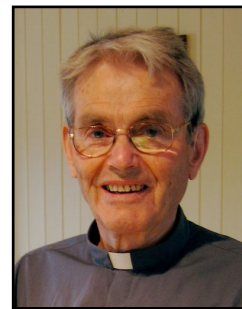
Han har sitt eget faltsjukhus, sin heliga kristna Syndarekyrka, de heligas Samfund. Där vandrar Läkaren själv, och ger oss Förlåtelse och Liv med sitt Ord och sina heliga Sakrament. Sina kära vänner kallar Han ”Barmhärtinghetens kär!”/ Rom9:23, ty de skall bära ut denna himmelska läkedom till alla hans älskade vänner. Han vill bereda dem på den härlighet de skall möta hemma hos sin Fader. Ty - ”**Saliga är de barmhärtinga ty de skall få barmhärtinghet.**”

Kristi förbön för sin Kropp, Kyrka och Brud på jorden lyder därför: ”Låt inte i mig dem komma på skam, som förbidar dig, Herre, Herre Sebaot.” / Psalt 69:7

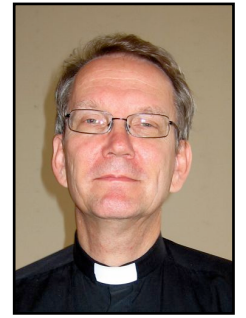
”Välsignad vare vår Herres Jesu Kristi Fader, barmhärtinghetens Fader och all trösts Gud.”/ 2 Kor 1:3.

A M E N.

Gunnar Z. Byström

Vakna upp, så rösten ljuder

Det hör till den lutherska kyrkans stora skatter att den frambragt som många och så lysande psalmer till att sjunga i gudstjänsten. Det var den lutherska kyrkans privilegium att den hade en sjungande församling, som deltog i och sjöng med i de evangeliska sångerna. Luther var ju den som i hög grad initierade psalmsången och skrev ett flertal, gärna som parafrafer på Psaltarens psalmer, Bibelns egen psalmbok.

Två psalmer ska här omnämnas varav en ska särskilt lyftas fram. Det är psalmerna "Vakna upp, så rösten ljuder" (Luth Ps 748) och "Hell morgonstjärna mild och ren" (Luth Ps 724). Båda är skrivna i slutet av 1500-talet av Philipp Nicolai. De utgör som jag ser något av det främsta både till ord och musik i den lutherska psalmtraditionen och har med rätta kallats för Koralernas konung respektive Koralernas drottning.

Författaren Philipp Nicolai (1556–1608) är känd i teologihistorien som en synnerligen oförskräckt kämpe för den rena evangeliska läran. Skrev ett antal verk som främst riktades mot den reformerta läran, med sin förnekelse av nattvarden och sin förvanskning av nådavalet. Här förblev Nicolai en trogen efterföljare till Konkordieformeln och själv fick han lida förföljelse för sin tros skull.

Efter att ha verkat i främst Westfalen kom han sedermera att bli kallad som kyrkoherde i Katarinakyrkan i Hamburg och här förblev han till sin död 1608, 52 år gammal.

De psalmer som stammar från denne författare har blivit klassiker. Bach gjorde kantater på båda som i sin tur är stora och magnifika verk. Både kom tillsammans med några andra mindre

kända att publiceras i ett verk kallat "Freudenspiegel" (Glädjespiegel) som skrevs i ljuset av både förföljelse och svår pest. De är båda inriktade mot världens slut när Kristus skall komma tillbaka och mot den eviga härligheten i himmelen. Det är mot bakgrund av det ljuvliga evangeliet genom Jesus Kristus och som erbjuds genom ord och sakrament som människan finner den verkliga glädjen att spegla sitt liv i.

Psalmen "Vakna upp så rösten ljuder" (Wachet auf ruft uns die Stimme), manar fram bilden av väktarens rop på stadsmuren (Jes 52:8) som här riktas till de förståndiga och kloka jungfrurna (Matt 25:1–13) och de kallas att gå brudgummen till mötes och att tillsammans med honom fira den stora nattvarden i himmelen, där slutscenen är den himmelska gudstjänsten Upp 19:6–9. De fem jungfrurna är sinnebild för den kristna kyrkan, som väntar sin Herre och Frälsare och som också omtalas som Sion: "Sion väktarropet hörer / Stor fröjd sig i dess hjärta rörer / Ty uppfyllt bliver nu dess hopp."

Flera hänvisningar finns i psalmen till bibelord utöver dessa nämnda, särskilt ur Uppenbarelseboken. Flera hänvisningar finns också till gudstjänsten som Nicolai såg som förespegling av den himmelska. Man sjunger sitt "Hosianna", när man samlas till nattvard. Och själva gudstjänsten börjar med Gloria, änglasången i natten (Ära vare Gud i höjden...) och den är fylld av sång och glädje som ingen människa hört eller förnummit; den ljuvaste glädjen – *dulci júbilo* – som är slutorden i den tyska originalet.

Påfallande är hur levande för Nicolai nådemedlen var. Han nämner både ordet och altarets sakrament. Och själva finalen, slutet, är himmelens nattvardsfest. Det är också i tro på ordet som människan kan få del av denna glädje: "Uppå ditt ord / Från denna jord / Vi gå till himlens nattvardsbord."

Johann Sebastian Bach var och förblev lutheran hela sitt liv. Många av den lutherska kyrkans koraler gjorde han kantater och orgelvariationer på. Bachs kantat över denna psalm är ett verkligt

mästerstycke som spelas varje år. Här återges var och en av de tre versarna på olika sätt. Ingvar Sahlin i Vår Herres kantor (1951) beskriver det så här: "Första satsen begynner med en orkesterfantasi, där stråkar och tre oboer oavbrutet antingen fasthålla den punkterade festrhythm eller liksom fara upp i överraskande förvirring om varandra: en strålende situationsskildring av den naturliga timma, då brudgummen oväntat anländer." Andra versen: "Här tar Bachs fantasi ett nästan förbluffande medel i sin tjänst: för att riktigt eftertryckligt skildra jubelstämningen låter han orkesterns alla fioler och altfioler unisont utföra en sannskyldig sakral dansmelodi, som bjärt kontrasterar mot kórtenorens enkla koralmelodi." Den tredje versen "Pris och ära dig må sjunga" är en fyrstämig koralsättning ackompanjerad av full orkester och med trumpet på höga toner. Alltsammans ger en synnerligen mäktigt intryck. Sahlin påpekar också att denna psalm i sitt original inte är identiskt med den som finns i Svenska psalmboken. Där har den blivit en dompsalm genom Klopstocks-Wallins omdiktning och förlorat sin anspelning på bibelordet.

1
Vakna upp, så rösten ljuder,
Som dig ur sömnen uppstå bjuder,
Jerusalem, du helga stad.
Visa jungfrur, eder skara
I midnattsstund må redo vara
Att eder Brudgum hälsa glad,
Ty se han kommer snart.
Låt lampan brinna klart.
Hosianna!
Sin brud från kval
I sorgens dal
Han hämta vill till glädjens sal

2
Sion väktarropet hörer,
Stor fröjd sig i dess hjärta rörer,
Ty uppfyllt bliver nu dess hopp.
Konungen i klarhet präktig,
I nåden rik, i kraften mäktig

Nu nalkas, Sions ljus går opp
Ja, kom o Jesu kär,
Du efterlängtat är.
Hosianna!
Uppå ditt ord
Från denna jord
Vi gå till himlen nattvardsbord.

3
Pris och ära dig må sjunga
Var ängels och var mäskas tunga
Till himlaharpors ljuva ton.
Genom pärlportar klara
Vi ingå med din änglaskara
Och träda fram inför din tron.
Ej mänskligt öga sett
Den fröjd du oss berett.
Hosianna!
Din härlighet,
Din trofasthet
Ske pris och lov i evighet.
(övers. S Cavallin)

Litauen-kirkemaleri Foto:GAHj

Kristi omskjering og namngjeving

Teksta vår i dag er uvanleg kort, men likevel innhaldsrik. Ho fortel oss to ting: Først, at barnet som blei født juleatta i Betlehem, blei omskåret, og dernest, kva namn det fekk. Namnet var bestemt av Gud sjølv og blei overlevert av engelen Gabriel då han vitja Maria første gongen. Og namnet var Jesus, som tyder: Herren er frelse. «Du skal kalle han Jesus, for han skal frelse sitt folk frå syndene deira,» sa engelen.

Av eiga røynsle tør eg sei at dette ordet «frelse» vekker mange og ulike tankar hos oss menneske. Nokre tenkjer på kva vi skal vere, gjere, yte og prestere. Andre tenkjer på kva vi skal oppleve eller føle, kort sagt, noko mystisk som skal skje med oss. Men er slike tankar i samsvar med det Bibelen meiner med ordet «frelse»? Nei, slike tankar har si rot i det gamle mennesket i oss og har derfor lite og inkje å gjere med det Bibelen meiner. Kva seier så Bibelen, Guds ufeilbare Ord? Det er det viktige, for han har det siste og avgjerande ordet. Før vi høyrer Bibelen sitt svar, kan det vera nyttig å finne fram til den rette bakgrunnen for ordet «frelse». Som eit maleri må ha ein god bakgrunn for å komme til sin rett, må også ordet frelse få sin rette bakgrunn for å lyse i sin rette glans.

I går avslutta vi året 1978. I dag har vi byrja på eit nytt år, 1979. Ved eit slikt høve er det naturleg både å sjå attende på året som gjekk, og å tenkje på året vi nå er gått inn i. For meg er det mest naturleg å vende tankane framover. Kvar år tenkjer eg som så: Året som nå er slutt, fekk eg leve til endes, men kva med året som nå har byrja? Får eg leve det til endes, eller er dette mitt dødsår? Berre Gud veit, men eitt er sikkert: «Døden kommer snart til hytten, snart til kongens borg, hjertets dør forgjeves lukkes for den bitre sorg.» Det er ikkje mange ting som er så visse for oss menneske som døden. Og Guds ord seier: «Det er menneska sin lodd ein gong å døy, og deretter kjem dom.» Kanskje skal du eller eg møte Gud i døden og for domstolen dette året? Det er klokt å tenkje over dette. Gjer deg klar til å møte din Gud, seier Bibelen. Tenk å møte den tre gonger heilage Gud, han som har augo som eldsloge og som ingen ting er skjult for. Tenk å få høyre hans veldige røyst seie: Gjer rekneskap for livet og hushaldet ditt! Korleis vil det då gå, trur du? Har vi då noko å møte den heilage Gud med, han som er ein brennande eld mot all synd og ureiskap?

Ansikt til ansikt med denne kjensgjerninga vil tankane våre lett gå attende. Vi ser på livet vårt i dei åra som ligg bak oss og let dei passere revy for vårt indre auge. Finn vi då livet og vandringsa vår slik at vi tør møte Gud med det? Held det mål for Gud? Kanskje synes du at du i alle fall er minst like bra som dei fleste. Du har gjort ditt beste, og folk har ikkje så mykje å klandre deg for. Etter menneskelege mål er du så godt som uklanderleg, meiner du kanskje. Ja, slik tenkjer mange, og så trøystar dei seg til at Gud er nådig. Han kan då ikkje kasta folk i fortapinga som har gjort sitt beste? Det ville då vere urettferdig. Ja, slik trøystar mange seg.

Men Bibelen fortel oss at slik tenkjer ikkje Gud. Han brukar ikkje menneskelege normer og vurderingar. Han har sin eigen målestokk på rett og urett, sant og falskt, ekte og uekte. Hans mål er fullkome, og skal vi halde mål for han, lyt vi og vere fullkomne, dvs. rettferdige som Gud er rettferdig, heilag som han er heilag, rein som han er rein. Vi må vere i fullt samsvar med Guds heilage lov, både i det vi tenkjer, seier og gjer, altså med heile vårt liv. Ein einaste vond tanke eller ei einaste vond lyst er nok til at vi blir dømde til den evige fortapinga. Den som er skuldig i eitt bod, er skuldig i alle, seier Bibelen. Her nyttar det ikkje å gjere sitt beste. Her må alt vere fullkome, elles godtek ikkje Gud oss. Nei, for Guds auge held vi ikkje mål. Etter hans målestokk er alt i livet vårt, det verste som det beste, ein stor pøl av blodraude synder. «Jeg står for Gud som allting vet, og slår mitt øye skamfull ned.»

I tillegg til dette kjem noko som heiter arvesynd og arveskuld. Kva inneber det? Jo, dersom det kunne tenkjast at vi kunne leve eit liv utan å synde, ville vi likevel gå fortapt. Kvifor? Jo, vi dreg på ein arv frå fedrane, og denne arven omfattar både syndeskuld og syndemakt. Vi går ganske enkelt fortapt på grunn av det Adam har gjort. I han blei alle skuldige og syndige for Gud. Vi kom under Guds vreide ved ein stedfortredar. Det er Bibelen si mektige sanning om vår naturlege stilling inn for Gud.

Kan dette vere rett og rettferdig? spør du. Skal vi verkeleg stå ansvarlege for det ein annan har gjort? Det kan då ikkje vere mogleg. Gode ven, protester ikkje mot dette. Dette er «stedfortredelsens hemmelighet», og det er han som er vår redning. Vi kom bort frå Gud ved ein stedfortredar, og

derfor kan vi og komme attende til Gud ved ein stedfortredar. Dette er Guds vise råd som vi ikkje nok kan takke han for.

Dette var eit lite sidesprang. Nå får vi sjå litt meir på vår naturlege stilling innfor Gud. Etter det som nå er sagt, er det klart at vi står skuldige innfor Gud både på grunn av arv og på grunn av det vi sjølve er og har gjort. Korleis skal vi så komme til ei ordning med Gud, komme til eit forlik med han? Korleis kan vi få ein nådig Gud? Korleis kan vi frelsast frå Guds vrede? Dette er den rette bakgrunn for ordet «frelse».

Vilkåra for eit forlik med Gud er etter Guds ord klare. Det er berre ein måte å komme til forlik på: Lova må oppfyllest, syndeskulda betalast. Nokon annan utveg finst ikkje. Spørsmålet blir då dette: Har du og eg noko å klare oppgjere med? Kan du og eg oppfylle lova? Kan vi betale skulda? Kan vi det? Svaret er ganske enkelt: Nei, vi kan ikkje. Ikkje kan vi oppfylle lova, for til det trengst eit fullkomme og syndfritt hjarta. Og ikkje kan vi betale eller sone skulda, for ho lyder på død og evig fortaping. Den som syndar, skal dø, seier Bibelen. Vi kan like godt vedgå det med ein gong: Her står vi fast. Vi har ingen ting å hjelpe oss med. Vi er fortapt!

Det å vere fortapt inneber to ting: Vi er under Guds vrede på grunn av vår synd. Og vi er sjølve ute av stand til å kunne rette på noko hos oss, vi er duglause vortne alle saman, seier Bibelen. Det finst ikkje stoff i oss til å kunne leve med Gud. Dette er å vere fortapt her i tida. Værer denne tilstanden inn i æva, blir vi evig fortapt. Då er vi skilt frå Gud for evig, og vi må lide helvetet sine grusomme kvalar. Spørsmålet blir då: Finst det inga råd?

Gud vere takk, her har dagens tekst noko å seie oss. Han som blei fødd julenatta for snart to tusen år sidan, skulle kallast Jesus, som tyder: Herren er frelse, dvs. Herren har tatt seg av vår sak. Kven er så denne Herren? Det er han som openberra seg for Moses under namnet «Eg er». 2 Mos 3,14: «Då sa Gud til Moses: Eg er den eg er. Såleis skal du svara israelittane. 'Eg Er' har sendt meg til dykk.» I tredje person eintal er namnet «han er», og det vert på hebraisk skrivne med fire bokstavar, JHWH. Ingen veit i dag korleis det skal uttalast. Nokre seier Jehova, andre Jahve, men det er berre gissingar. I Det gamle testamente i Bibelen er namnet omsett med Herren. Altså: Herren er den personen som i Det gamle testamente openberra seg for fedrane under namnet Herren. Og denne Herren er Gud. Det ser vi også av 2 Mos 3,14: «Då sa Gud til Moses: Eg er den eg er.» Det er altså Gud som er vår frelse. Det er han som har tatt seg av vår sak.

På kva måte gjorde han det? Greip han inn i vårt liv og forandra det slik at han på grunn av denne forandringa, restaureringa, kunne ha behag i oss? Gjorde han noko med oss, eller kva? Nei, Gud blei oss til frelse, ikkje på den måten at han gjorde noko med oss, men han gjorde noko for oss, i staden for oss. Han blei vår stedfortredar. Salige løyndom! Vår frelse ligg ikkje i noko forvandling eller i kva vi gjer, er, føler eller opplever, men i at vi har fått ein stedfortredar som på vår vegne og i vår stad er, gjer og handlar slik at den heilage Gud tek hans verk som om det var vårt eige. Frelsa ligg altså utanom oss. Ho ligg i Jesu person og verk. Våre kjensler får derfor ikkje klusse med dette som er vår frelse. Julenatta let Gud seg føde inn i vår slekt av ei jomfru. Han tok på seg vår kjøt og blod. Han blei Gud og menneske i ein person, og derfor har hans verk verd for både Gud og oss. Han blei oss lik, men utan synd.

I vår tekst i dag blir det fortalt at denne frelsaren vår, Jesus, blei omskåren. Kvifor blei han det? I Gal 5,3, står det: «Atter slår eg fast at kvar den som lèt seg omskjera, er skuldig til å halda heile lova.» Du, Jesus lèt seg omskjære fordi han i vår stad og på våre vegne skulle og ville oppfylle lova. Dette som du og eg ikkje har evner og anlegg til, ville han gjere for oss, for lova måtte oppfyllest om vi skulle komme til forlik med Gud, dvs. bli frelst. Under denne synsvinkel er det interessant og spanande å sjå på Jesu liv. For sigrar han, sigrar vi. Men taper han, taper vi. På dette heng vår frelse, ikkje på noko i oss.

Korleis gjekk det? Makta Jesus å oppfylle lova for oss? I hele sitt liv gjorde Jesus inga synd. Kven kan overtyde meg om synd? sa han. Og den heilage Gud var så nøgd med hans lovoppfylling at han reiv hol i skya og ropa ut: «Dette er Son min, han som eg elsker, han som eg har hugnad i. Høyr han!» I Nasaret der han vokste opp, var det ingen som bar klor eller merke etter Jesus. Han var aldri ulydig verken mot foreldre eller andre. Dette fullkomne livet under lova levde Jesus i staden for deg, og den allmektige har godtatt at det skal gjelde for deg. Nå er det ikkje dine egne gjerningar, din eigen prestasjon, som frelser deg, men Jesu liv og prestasjon. Hans fullkomne verk åleine gjeld for Gud. «Hvert møysomt skritt som du har gjort, er meg et trinn til nådens port.» Herren, vår rettferd! seier profeten. Kristi rettferdige liv er vår skjøne kledning for Gud.

Men Jesus oppfylte ikkje berre lova sine krav for oss, han tok også på seg å gjere fyldest for syndene våre. Han blei det Guds lam som også gjekk i

døden og smakte helvetet for våre synder. «Han som ikkje visste av synd, har han gjort til synd for oss.» «Men han vart såra for våre brot og sundbroten for våre synder. Straffa låg på han, så vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått lækjedom.» «Du Jesus, gikk for meg en blodig sti, og jeg som skyldig var, slapp fri.» Jesus seira også over djevelen og alle fiendar som vil røva frå oss den evige frelsa.

Men Jesus gjorde ikkje berre dette, at han levde vårt liv og sona vår synd. Etter si oppstode gjekk han inn i himmelen og sette seg ved Guds høgre hand som vår talsmann, «parakletos.» Der sit han nå som vår representant, vår talsmann, og gjer seg og sitt frelsesverk gjeldande for oss.

Vil du bli frelst, min venn, så gå ikkje og leit i hjarta ditt etter opplevingar og kjensler, for det er ikkje det som frelser deg. Di frelse er Jesus. Og han frelser deg på den måten at han har gått god for deg i himmelen. På dine vegne og i din stad sit han ved Guds høgre hand. Nå er ikkje Gud lenger vreid på deg, kven du enn er og kva du enn har gjort, for han ser og reknar berre med Jesus i din stad. I han har du forlating for syndene og ei full og evig rettferd. «Alt det du treng for himmel og jord, er gøymt i det eine ord, Jesus.» Du med alt ditt tek ikkje Gud omsyn til. «Jeg for Gud kan intet bringe uten deg og din sår, under din forsoningsvinge jeg for Gud rettferdig står.» Gud er forsona, han er nøgd med Jesus.

Det som nå er sagt, vil Gud du skal rekne med, stole på, sette din lit til, akkurat slik som du er, utan gode kjensler og noko spesiell oppleving i hjarta. Gud sjølv har med eid gått god for at ingen som tar si tilflukt til Jesus, dvs. vitnesbyrdet om Jesus, skal komma på skam. «Du kan intet gjøre for frelse å få, bare Ordet høre, hvile deg derpå. Ingen angerens smerte lege kan ditt hjerte, nei, men Ordet sier: Legt ved Jesu sår.» Tru dette, og du er frelst!

Men skal det då ikkje skje noko med oss og i oss for å bli frelst? Svaret er: Nei! Ingen ting må skje i oss for å bli frelst. Frelsa er fri som lufta. Men der skjer noko i oss fordi vi er frelste. Men det som skjer i oss, er ikkje av ein slik art at vi skal sette vår lit til det og feste vår frelse til det. Det er den som trur på Jesus, som er frelst og salig, og ikkje den som trur på noko som skjer i oss og med oss. Det som skjer i oss, er først og fremst at vi får nåde til å tru at Jesu verk er for meg. Denne trua er ei Guds gåve. Med denne trua følgjer og eit nytt sinn, men dette sinnet er ikkje slik at vi kan ta det fram, sjå på det og trøyste oss til det. Det må leve i tronge kår og er stort sett usynleg.

Usynleg blir det i alle fall dersom vi vil finne trøyst i det, og for at vi ikkje skal gjere det, held Gud det skjult. Den som har Sonen, har livet!

Men frelsa i ordet si vidaste og fullaste meining får vi først oppleve i himmelen. Her har vi alt i tru, og vi står i fare inntil hausten. Då er vi berga for all æva. Då står vi ikkje lenger i Kristi eller ei framand rettferd, men då er vi sjølve slik som Jesus, og derfor utan synd og skavankar. Også dette å bevare oss inntil vi står frelst heime, har Jesus tatt seg av. Han vil vake over sine får. Ingen skal få rive oss ut av hans hand. Frelsa tilhøyrer vår Gud og Lammet. Kjem vi velberga heim, er all ære og takk og pris hans åleine. Amen.

Pastor Ole Brandal

